

GLOBALIZAREA ȘI ECONOMIILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE

Conf. univ. dr. Maia Pisaniuc

The globalization is one of the most questionable world phenomena, and has a great influence upon the development of the world. During its evolution the globalization influenced significantly the world economy. At present time, globalization is at a stage of enlargement and development. The internationalization of production and of trade relations remain extremely non equitable distributed, the countries of Triade dominating the world economy, followed by some favoured economies less developed, but in the process of enlargement.

Globalizarea a devenit, în ultimul timp, unul dintre fenomenele mondiale cele mai discutabile și cu o influență enormă asupra dezvoltării întregii umanități.

În literatura de specialitate, termenului „globalizare” îi sunt atribuite mai multe semnificații. Cea mai reușită definiție a globalizării, după părerea noastră, este aceea care o definește ca un proces deosebit de dinamic al creșterii interdependențelor dintre statele naționale, survenit în urma extinderii și aprofundării legăturilor transnaționale în tot mai vaste și mai variate sfere ale vieții economice, politice, sociale și culturale și ca efect problemele devin mai curând globale decât naționale, necesitând, la rândul lor, și o soluționare mai curând globală decât națională.

Globalizarea este procesul în urma căruia teritoriul încetează să mai fie acel principiu de organizare a vieții social-economice. Subiecții globalizării se eliberează de legăturile locale, traversând cu ușurință toate frontierele spațiale.

Pe parcursul evoluției, globalizarea a influențat semnificativ sistemul economic mondial. În anume s-a manifestat prin mărirea colosală a dimensiunilor comerțului internațional, a altor procese ale schimbului internațional în condițiile unei economii mondiale tot mai deschise, mai integrate, care nu recunoaște frontiere. Astfel, este vorba nu numai despre comerțul extern tradițional cu mărfuri și servicii, dar și despre fluxurile valutare, circulația capitalului, schimbul tehnologiilor, informației și a ideilor, deplasarea forței de muncă.

Deoarece globalizarea este un proces dinamic, ea nu poate fi privită static. La fiecare etapă de dezvoltare ea are specificul său și este legată de descoperiri care schimbă caracterul și calitatea forțelor de producere, abordarea ei.

În prezent, globalizarea se află la o etapă de lărgire și aprofundare. Însă între țările lumii mai rămân diferite bariere și limite, nu există reguli comune pentru reglementarea economiilor țărilor cu diferite niveluri de dezvoltare.

Problema de bază care apare este ce oferă globalizarea economiilor în dezvoltare?

Acest fenomen le rezervă economiilor nou-născute roluri și exigențe suplimentare care nu pot decât să le limiteze, după părerea noastră, dezvoltarea, din cauza mai multor factori.

În primul rând, aceste țări sunt obligate să accepte rolul specializării și activităților pe care economiile puternice le acordă.

În al doilea rând, impunerea regulilor și acordurilor OMC care favorizează interesele economiilor puternice, a politicilor monetare impuse de FMI pentru a permite capitalului internațional să circule liber.

Investițiile directe ale economiilor puternice au pus, la fel, un șir de obstacole la creșterea economiilor în dezvoltare, pentru că le-au împiedicat să pună în aplicare politicile macro-economice.

Totuși, istoria indică mai multe exemple de economii care au reușit să se dezvolte foarte repede. Fără crizele care au cuprins aceste economii demonstrează încă o dată dependența economică a țărilor în dezvoltare față de cele dezvoltate.

Problema este că aceste crize au dat naștere unor teorii la fel de nerealistice și de problematice, precum și cele ale optimiștilor și pesimiștilor din perioada de creștere accelerată, aparent nelimitată. O primă explicație mitologizată a crizei este o nouă abordare a noțiunii de excepționalitate asiatică. Cei care susțin asemenea teorii cred în eficiența piețelor de capital, considerând că în Asia criza economică nu a fost, în primul rând, rezultatul comportamentului investitorilor străini, ci consecința fluctuațiilor fundamentale ale politicilor și instituțiilor ților-gazdă. Asia a fost supusă acestei crize din cauza liberalizării insuficiente a sectoarelor financiare din diverse țări. A fost eșuat în încercarea de a transforma bazele interne în instituții occidentale, transparente, care să aloce fonduri după criteriile raționale, orientate spre piață. A fost eșuat în încercarea de a dezvolta instituții adecvate de supervizare financiară națională și de a respecta politici prudente de control al împrumuturilor excesive. Prin urmare, Asia a greșit atât de mult, încât a sfârșit prin a fi total diferită de capitalismul occidental, în special față de Statele Unite. Această analiză este, în același timp, satisfăcătoare de funcționarea instituțiilor occidentale și împrumuturilor de la începutul anilor '90. Ei nu acuză însă liberalizarea piețelor financiare, ci neputința de a merge mai departe. Însă instituțiile occidentale și-au asumat agenda de liberalizare, de pildă FMI și Banca Mondială și-au unit eforturile în vederea liberalizării piețelor financiare din Indonezia.

Cea de-a doua explicație nerealistă este exact opusul primei. Criza asiatică demonstrează atât existența unei noi economii globale, cât și inerenta ei distrugere. Criza este cauza retragerii subite a capitalului pe termen scurt de către investitorii occidentali și schimburilor de valută și tranzacțiilor bursiere la scară largă de către speculatori. Acestea au distrus, în mare măsură, diferite economii asiatice, puternic afectate, fără a avea o bază reală internă: o criză provocată de schimbările pieței globale. Aici originile crizei sunt, în primul rând, externe. Problemele cu care s-au confruntat sunt efectele secundare ale mobilității cu adevărat irațională și excesive ale capitalului și efectele de contaminare care au generalizat criza. Punctul slab al unei astfel de analize, susținute de adepții radicali occidentali sau de conservatorii asiatici, nu este într-adevăr faptul că piețele nu au picat un rol important, ci că acestea ignoră dimensiunile interne și originile crizei. Xs' d, l

ddenie an %ndeid sșnde dienie. de pmbn ire economica, de. \a craa pro'wnd din indonezia, ii'

mult, când efectele de contagiune sunt atât de puternice, iar pie ele se poate de sub control, de ce anumite ri, precum Taiwan, au fost teoretic neafectate, iar altele, precum Singapore, au fost capabile să stăpânească presiunile speculative ale pie elor?

Criza din America Latină, bunăoară, s-a datorat, în primul rând, ratelor ridicate de împrumuturi publice. Guvernele Americii Latine, prin politicile economice practicate, au dat naștere unor deficite bugetare foarte mari, care au dus la creșterea rapidă a inflației. Inevitabil, aceste economii s-au confruntat cu presiuni asupra cursurilor de schimb și cu rezerve monetare insuficiente pentru a le proteja. Odată cu prăbușirea cursurilor de schimb a crescut și povara datoriei publice și private față de creditorii externi. Rile Americii Latine au fost, prin urmare, obligate să adopte simultan măsuri de austeritate care să oprească creșterea deficitelor bugetare și a inflației, și să aloce resurse mai mari pentru plata datoriilor, reducând, astfel, substanțial producția și consumul intern. Din contra, statele Asiei au urmat politici fiscale prudente, bugetele guvernamentale fiind echilibrate, sau chiar pe plus. Ratele inflației erau relativ scăzute. Criza asiatică nu a fost provocată de împrumuturi publice riscante, ci de datoria privată la scară largă și de creșterile nejustificate ale prețurilor activelor, în special la proprietăți, în anumite ri. Aceste constatări îl rănesc și mai mult problematica abordată, în ultimul deceniu au fost în competiție două modele de evoluție: modelul orientat spre piață, care urmărește creșterea economică din aflusul de investiții și care recomandă liberalizarea internă și externă; și modelul statului dezvoltativ, având drept caracteristici distincte nivelurile ridicate de economii interne, strânsa cooperare dintre stat și sectorul economic și controalele externe adecvate în vederea dezvoltării exporturilor industriale.

De pildă, politicile FMI-ului în Indonezia sunt, cu certitudine, neadecvate pentru redresarea activității economice interne și achitarea datoriilor externe. Opinia publică informată s-a îndepărtat de ideea promovării deschiderii rilor în curs de dezvoltare la fluxurile financiare externe dacă acest lucru contravine obiectivului de dezvoltare: o dovadă a acestui curent este acceptarea controalelor din partea unuia dintre cei mai importanți economiști liberali.

În criza asiatică ambele modele au fost supuse unui regres. FMI-ul continuă să impună liberalizarea financiară, propunând remedii nepotrivite, precum austeritatea sectorului public, un nivel scăzut al inflației și creșterea dobânzilor la împrumuturi, însă aceste recomandări sunt privite din ce în ce mai sceptic.

Unirile de măsuri întreprinse propuse de statele dezvoltate statelor în curs de dezvoltare iar și scot în iveală faptul că mondializarea schiază deja învingătorii și învinii. Deschiderea unei economii în curs de dezvoltare spre comerțul exterior nu este deloc sinonim cu creșterea prosperității locuitorilor și sau a accelerării procesului industrializării rii. Deseori deschiderea spre comerțul internațional nu pare să contribuie la creșterea PIB-urilor, dacă nu se pune accent pe nivelul de educație satisfăcător, cu diversificarea produselor exportate, cu muncitori calificați și cu o politică macroeconomică corespunzătoare. Deschiderea acestor economii ar trebui să contribuie la creșterea productivității economiilor rilor în curs de dezvoltare în exporturile mondiale, dar până ce se înregistrează vice-versa.

Totuși, nu putem nega și faptele pozitive ale mondializării, și anume utilizarea noilor tehnologii deja inventate de rile dezvoltate. Utilizând aceste tehnologii, multe din rile în curs de dezvoltare au înregistrat succese enorme.

Analizând mai mult literatură în acest domeniu, nu putem spune cu certitudine că globalizarea are numai efecte negative asupra rilor în curs de dezvoltare. Dar majoritatea faptelor, cile propuse de către statele dezvoltate au condus anume la creșterea diferențelor dintre nivelurile de dezvoltare între rile dezvoltate și cele în curs de dezvoltare.

Internaționalizarea producției și a activității comerciale rămâne extrem de inegal distribuită, cu o dominanță a rilor Triadei, urmate de câteva economii favorizate, mai puțin dezvoltate, dar în curs de expansiune. Iar marea majoritate a populației mondiale este puternic dezavantajată.

Bibliografie:

1. Paul Hirst, Grahame Thompson, *Globalizarea sub semnul întrebării*, București, 2002
2. Radelet, S. and Sachs, *The Asian financial crisis: diagnosis, remedies, prospects*, Brookings Papers on Economic Activity, 1998
3. Krugman, P., *What happened to Asia?*, 1998
4. World Bank, *Globalization and internațional adjustment*, World Economic Outlook, 1998